

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Lonkila, Helena

Title: KUOMA – Mielekkään ympäristön puolesta

Year: 2016

Version:

Please cite the original version:

Lonkila, H. (2016). KUOMA – Mielekkään ympäristön puolesta. Tahiti: taidehistoria tieteenä, 2016(1). <http://tahiti.fi/01-2016/kentalta-ja-arkistosta/kuoma-%e2%80%93-mielekkaan-ympariston-puolesta/>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

KUOMA – Mielekkään ympäristön puolesta

Helena Lonkila | 1.2.2016 klo 13.05 | Kentältä & arkistosta | TAHITI 01/2016

Jyväskylän yliopistossa toimiva Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutus, KUOMA, kokoaa yhteen kulttuuriympäristöalan opiskelijoita ja asiantuntijoita. KUOMAssa opiskellaan kulttuuriympäristön tutkimusta neljän oppiaineen lähtökohdista, tarkastellaan kulttuuriympäristön ilmiöpohjaisuutta ja korostetaan käytännön prosesseja opiskelussa. Museologian, nykykulttuurin tutkimuksen, taidekasvatuksen ja taidehistorian näkökulmat kulttuuriympäristöön ovat KUOMAn opetussuunnitelman perustana. Opetuksessa painotetaan käytännön kysymysten nostamista teoreettisen tarkastelun kohteeksi ja teorian palauttamista käytännön kulttuuriympäristötyöhön. Esittelen tässä kirjoituksessa KUOMAn koulutuksen lähtökohtia ja tavoitteita.

Taustaa

Jyväskylän yliopiston taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitoksen (TAKU) oppiaineiden: museologian, taidehistorian, taidekasvatuksen ja nykykulttuurin tutkimuksen aihepiireihin ovat jo entuudestaan kuuluneet erilaiset kulttuuria, kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä koskevat kysymykset. Laitos on 2000-luvun alusta lähtien osallistunut Keski-Suomen maakunnallisen kulttuuriympäristöryhmän (MAKU) työskentelyyn. Kulttuuri- ja ympäristöalan asiantuntijoista koostuvan ryhmän yhteistoiminta on havainnollistanut konkreettisesti alan nykyisiä osaamistarpeita ja tulevia haasteita. MAKU-yhteistyö on opettanut esimerkiksi modernin rakennusperinnön, saaristoinventoinnin, maakunnallisten maisema-alueiden sekä ympäristön arvottamisen ja suojelun kysymyksiä.

KUOMAn opetussuunnitelman kehittäminen aloitettiin yhdessä MAKU-ryhmän kanssa. Ryhmässä todettiin, että kulttuuriympäristön käsite määrittyy erilaiseksi asiantuntijuuden tulokulman ja tieteellisen taustan mukaan. Yhteistä ja yhteisesti hyväksyttyä kulttuuriperinnön määrittelyä ei oikeastaan

tunnistettu. Samaan aikaan kulttuuriympäristö sisältyi rakentamista ja maankäyttöä koskevaan lainsäädäntöön, eri hallinnonaloille ja prosesseihin ilman, että sen sisältö olisi eri toimijoille selvä. Tilanne herättää edelleen hämmennystä ja estää hyvän ympäristön ylevien päämäärien toteutumista käytännössä. KUOMAn lähtökohdissa on runsaasti samankaltaisia visioita kuin valtakunnallisessa kulttuuriympäristöstrategiassa. KUOMAssa nähdään, ettei kulttuuriympäristön edistämisen ongelma ole asiantuntijatiedon puute, vaan haasteena on kehittää kommunikaatiota ja dialogia eri asiantuntijuuksien ja toimijoiden välillä. Kansalaisyhteiskunnan rajapinnat yhdistävä toimintamalli nostaa esille monitieteisten näkökulmien ja vuorovaikutteisen työskentelyn kehittämistarpeet.

Keskiössä prosessit ja ilmiöt

KUOMAn logossa lukee ”mielekkäämmän ympäristön puolesta”. Sen voi ymmärtää viittaavan sekä yksilön hyväksi kokemaan että yhteisön kannalta resurssiviisaaseen ympäristökäsitykseen. KUOMAn toiminnan yhtenä keskeisenä haasteena on ollut pohtia kulttuuriympäristöä koskevan asiantuntijuuden ja tiedon rakentumisen prosesseja. Kulttuuriympäristön arvottaminen ja ympäristöjä koskeva päätöksenteko tapahtuu monialaisissa ja vuorovaikutteisissa prosesseissa, joihin osallistuminen edellyttää asiantuntijoilta monikerroksisten sisältöjen ja rakenteiden hallintaa sekä kykyä asettua eri positioihin.

Näiden prosessien, rakenteiden ja sisältöjen ymmärtäminen ja niihin osallistuminen on pyritty sisällyttämään maisterikoulutukseen. Tavoitteena on, että KUOMAssa jäsennetty tieto edistäisi yhteistä asiantuntijuutta, ja päinvastoin, että käytännön kysymykset ja toimijuudet olisivat osa KUOMAn tutkimusta ja opetusta. Kulttuuriympäristön tutkimuksen syventävät opinnot on jaettu 5 opintopisteen moduuleihin. Tutkijantaitojen lisäksi moduuleissa jäsennetään kulttuuriympäristön käsitettä, suojeluprosesseja, kulttuuriympäristökasvatusta ja tulkintaa. Oman kokonaisuutensa muodostaa Kulttuuriympäristö tietovarantona -opintokokonaisuus, joka laajentaa kulttuuriympäristön pohdinnan digitaalisiin ympäristöihin ja lisättyihin todellisuuksiin.

Rahoitus

TAIKU on saanut KUOMAn kehittämiseen ja kurssien pilotointiin Jyväskylän yliopiston humanistisen tiedekunnan kolmevuotisen strategisen erillisrahoituksen, jonka avulla on kehitetty monimuoto-opetusta ja kutsuttu vierailevia luennoitsijoita. Laitokseen kolme vuotta sitten perustettu kulttuuriympäristöalan yliopistonopettaja on lisäksi antanut merkittävän resurssin maisterikoulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. KUOMAA ei ole rakennettu uuden ja ylimääräisen rahoituksen varaan, vaan tulevaisuudessa toiminta rahoitetaan olemassa olevia resursseja suuntaamalla.

Yhteistyö ja tulevaisuus

KUOMAn lähitulevaisuuden haasteita on syventää yhteistyötä Jyväskylän yliopiston eri tiedekuntien välillä. Tähän asti yksittäiset opiskelijat ovat olleet omatoimisesti mukana bio- ja ympäristötieteiden ja yhteiskuntatieteiden järjestämällä kursseilla. Tulevaisuudessa opiskelijoiden erikoistumista pyritään syventämään lähtökohtaisesti monitieteisellä kurssitarjottimella. KUOMA on mukana valtakunnallisessa yhteistyössä; osallistuminen *TAHITI 6* -konferenssiin, *Paikat, maisemat ja kulttuuriympäristöt* -seminaariin ja *Kulttuuriympäristötutkimuksen seurantoimintaan* ovat esimerkkejä maisteriopintoja konkreettisesti rikastuttavista toiminnoista. Yliopistojen ja tieteellisen seurojen välisen

työskentelyn toivotaan laajentuvan monitieteelliseksi opetuksen ja tutkimuksen verkostoksi. Myös hakijoita on ollut ja toivotaan eri tieteenaloilta. Ajatuksena on, että opiskelijoiden monialaisuus ja eri asiantuntijuudet tuovat mukanaan uusia keskusteluja ja jäsennyksiä, jotka edistävät aitoa moni- ja poikkitieteellisyttä.

KUOMAsta kehitetään pitkäaikaista ja alan muutoksiin reagoivaa maisterikoulutusta. Se, millaiseksi KUOMA muotoutuu, ratkeaa yliopiston uudistumisen, koulutuksesta saatujen kokemusten sekä koulutuksen kysynnän myötä. Jyväskylän yliopistossa tähdätään laajoihin opintokokonaisuuksiin ja asiantuntijuuksiin. Myös kentällä näyttää siltä, etteivät kulttuuriympäristöä koskevat kysymykset ja haasteet ole vähenemässä. Mikäli kulttuuriympäristöstrategian toteutus etenee suunnitellusti, riittää työtä ja tutkittavaa pitkälle tulevaisuuteen.

<https://www.jyu.fi/hum/laitokset/taiku/opiskelu/kuoma>

FM Helena Lonkila kulttuuriympäristön tutkimuksen yliopistonopettaja ja koordinoi Kulttuuriympäristön tutkimuksen maisterikoulutusta (KUOMA) Jyväskylän yliopistossa. Lonkila tutkii muu muassa suomalaisen kulttuuriperinnön muodostumista, karelianismin matkoja, kulttuuriympäristöä koskevia aineistoja ja ympäristömytologiaa. Lonkila väittelee aiheesta 'Yrjö Blomstedtin ja Viktor Sucksdorffin Kainuu' 19.2.2016 Jyväskylän yliopistossa.